

УДК: 378.2:331.101.262

Кашуба О.М.

УДОСКОНАЛЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ СИСТЕМИ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ НА ОСНОВІ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ

У статті визначено сутність безперервної освіти та запропоновано схему її організації, визначено перспективні напрями вдосконалення реалізації системи безперервної освіти в Україні на основі впровадження кращого зарубіжного досвіду в умовах гармонізації соціальної архітектури суспільства.

Ключові слова: економіка знань, людський капітал, безперервна освіта, система безперервної освіти, форми і методи безперервної освіти, фінансування безперервної освіти.

Постановка проблеми. Розвиток світової економіки наприкінці ХХ – на початку ХХІ століть пов'язаний із процесами глобалізації та міжнародної конкурентоспроможності, що формують принципово нові правила соціально-економічного розвитку, поширення інформаційно-комунікаційних технологій, упровадження нових принципів функціонування економічної системи. Тому підвищення рівня конкурентоспроможності кожної країни в міжнародному масштабі пов'язане з формуванням інноваційної економіки, економіки знань.

Особливо необхідною є побудова економіки знань в Україні. Про це свідчать економічні розрахунки: якщо стимулювати розвиток інтелектуального капіталу в нашій державі, то Україна, маючи 5% наукового потенціалу світу, могла б розраховувати на отримання 100 мільярдів доларів щорічно, що в десятки разів перевищує вартість сировинного експорту нашої країни. На світовому ринку Японія продає 34% від загальної кількості технологій, США – близько 33%, Росія – 0,1%, а Україна – нічого [1]. За даними рейтингу Всесвітнього економічного форуму (ВЕФ) одним із чинників, який характеризує підвищення ефективності економіки країни, є показник вищої освіти та фахової підготовки. У «Звіті про глобальну конкурентоспроможність країни» ВЕФ позиції України за індексом глобальної конкурентоспроможності та рівнем вищої освіти у 2009 році погіршилися. У 2008 році рівень освіти в Україні був значно кращим, країна посідала 43 місце з 133 країн [2] (табл. 1).

Відтак, першочерговим стратегічним завданням для України є розвиток людського капіталу. Безперервна освіта відіграє ключову роль у розвитку людського капіталу та економічному зростанні країни через її здатність формувати інтелектуальну складову в системі елементів економіки знань, покращувати здобутки людей, нації та суспільства щоденно в міру набуття та впровадження в життя нових знань.

Таблиця 1.

Динаміка індексу глобальної конкурентоспроможності та рівня вищої освіти та фахової підготовки України*

Роки	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010
Індекс глобальної конкурентоспроможності	69 місце	73 місце	72 місце	82 місце
Рівень вищої освіти та фахової підготовки	48 місце	47 місце	43 місце	49 місце

**складено за даними [2].*

Проблемі розвитку безперервної освіти в контексті становлення економіки знань приділяли увагу відомі зарубіжні та українські вчені. Підхід до розвитку безперервної освіти з позиції економіки започатковується в теорії людського капіталу такими науковцями, як Т. Шульц, М. Блауг, Г. Беккер, Дж. Кендрик та отримує подальший розвиток у теоріях постіндустріалізму, представниками якого є Д. Белл, П. Друкер, Дж. Гэлбрейт, Р. Інглегарт, Е. Форє, М. Кастельє, І. Нонака, М. Портер, Д. Рісмен, Е. Тоффлер, Ф. Курт та інші вчені-економісти. Сучасні дослідження безперервної освіти як складової ринку освітніх послуг здійснено у працях польського економіста Р. Патори.

Серед українських науковців значний внесок у дослідження безперервної освіти в розвитку людського капіталу здійснили А. Амбросов, Л. Антошкіна, С. Бандур, Й. Вовканич, В. Геєць, О. Грішнова, Н. Голікова, М. Данько, Я. Дуткевич, Б. Данилишин, Л. Семів, М. Степко, Т. Смовженко, А. Криклій, А. Колот, В. Куценко, А. Чухно, Л. Янковська та інші вчені. Не залишили її поза увагою й російські науковці, зокрема С. Беляков, В. Іноземцев, С. Глазьев, Т. Клячко, В. Щетінін, Р. Капелюшніков, І. Албегова, Т. Леонова.

Вивчення наукових джерел, сучасної практики реалізації безперервної освіти та її нормативно-правового регламентування в Україні засвідчили необхідність цілісного обґрунтування її сутності та вивчення передумов впровадження зарубіжного досвіду реалізації.

Метою статті є обґрунтування змісту безперервної освіти, розробка схеми організації системи безперервної освіти, визначення напрямів удосконалення реалізації системи безперервної освіти в Україні на основі впровадження кращого зарубіжного досвіду.

Виклад основного матеріалу. Узагальнення теоретичних та прикладних підходів до визначення сутності безперервної освіти дає змогу констатувати відсутність комплексності та єдності в розумінні цього поняття як науковцями, управлінцями, так і експертами-практиками. Найбільш поширеними є сприйняття її змісту як послідовного багатоелементного процесу отримання знань; фактору особистісного розвитку; засобу підвищення професійної кваліфікації; системи державних та інших освітніх закладів; сфери соціальної політики. Відсутність однастайності в теоретичному та прикладному визначенні змісту безперервної освіти, а також ускладнення її функцій та поява нових ознак в умовах переходу до економіки знань, посилення інтеграційних зв'язків між ринком праці, освітніми закладами, державними органами

управління зумовлюють необхідність подальшого розвитку підходів до розуміння соціально-економічної сутності безперервної освіти.

Проведені дослідження дають змогу визначити безперервну освіту як відкриту, комплексну, багаторівневу та чітко налагоджену систему взаємодії державних органів влади, освітніх закладів, працедавців та приватних осіб щодо реалізації ідеї навчання впродовж всього життя, яка потребує належного нормативно-правового, фінансового, науково-методичного та інформаційного забезпечення, включає методи формального та неформального навчання, вирізняється особистісним й професійним спрямуванням та забезпечує розвиток людського капіталу нації в процесі становлення економіки знань.

За результатами проведених досліджень розроблено систему безперервної освіти та визначено взаємозв'язки між її підсистемами та елементами (рис. 1).

Рис. 1. Схема організації системи безперервної освіти*

*власна розробка

Запропонована схема організації системи безперервної освіти надає змогу не тільки систематизувати та представити в єдине ціле її принципи, етапи, елементи, види, форми та функції, але й визначає основних учасників безперервної освіти (державні органи влади, освітні заклади, працедавців та приватних осіб), їхні цільові орієнтири, політику, мотиви, специфіку діяльності та форми взаємодії. Реалізація схеми посилює практичну значимість безперервної освіти через нівелювання кордонів між сферами політики щодо розвитку освіти, регулювання ринку праці, діяльності корпорацій та соціального розвитку; залучення до системи безперервної освіти всіх органів управління – від регіональних до загальнодержавних, освітніх закладів до працедавців та зайнятого населення; переміщення відповідальності за освіту від публічності до приватного вибору; перенесення акценту з держави на приватних осіб щодо формування власної освітньої траєкторії та управління кар'єрою.

Дослідження практики реалізації системи безперервної освіти в Україні відповідно до представленого підходу засвідчило необхідність вирішення таких питань:

– відсутність єдиної нормативно-правової конкретизації безперервної освіти, чіткої регламентації механізмів її реалізації, що продовжує гальмувати справжнє входження української освіти в європейський освітній простір;

– гальмування здійснення докорінних змін в освіті та економіці на засадах інтеграції та інновацій, зокрема суттєва деградація інтелектуально містких секторів національної економіки, відсутність чітких стратегій діяльності освітніх закладів у єдиному європейському освітньому просторі, виникнення ризиків стихійної їхньої комерціалізації;

– посилення незбалансованості між професійно-кваліфікаційною структурою випускників освітніх закладів та сучасними потребами ринку праці;

– низька участь працедавців у системі безперервної освіти;

– зменшення реальних обсягів бюджетного фінансування освіти, нестача навичок й професійних знань викладачів, спричинена браком фінансових ресурсів для підвищення їхньої кваліфікації, оновлення спеціальних вітчизняних та зарубіжних фахових видань у бібліотеках освітніх закладів;

– зниження стимулів у студентів та працюючого населення до набуття нових знань, а також посилення тенденцій нерівного доступу до належного рівня якості освіти, в першу чергу через фінансові чинники та нерегульованість поширення практики оплати за освітні послуги адресними механізмами фінансової допомоги;

– відсутність координації й технологічної взаємодії між підприємствами, органами освіти, плановими органами та аналітичними відділами центрів зайнятості різних рівнів з чітко виділеними функціями та налагодженими каналами зв'язку, відсутність повної та достовірної інформації про обсяги випуску молодих фахівців, їх подальше працевлаштування.

З метою розроблення рекомендацій для вирішення поставлених питань розглянемо особливості зарубіжного досвіду реалізації системи безперервної освіти.

Показовим для українського досвіду є те, що в сфері безперервної освіти Фінляндії функціонує більше 1000 організацій, більша частина яких фінансується за рахунок громадських коштів, зокрема більше 10 спортивних навчальних центрів, 20 університетів безперервної освіти, 30 політехнічних інститутів, що реалізують програми професійної вищої освіти, більше 50 центрів професійної освіти для дорослих, більше 50 спеціальних інститутів професійної освіти, що належать бізнес-корпораціям, більше 50 шкіл постсередньої освіти для дорослих і вечірніх шкіл, більше 300 професійних інститутів [4]. Їх фінансування на 53% забезпечується з державного бюджету, на 28% – з обласного (місцевого) й тільки 15% складають кошти, які сплачуються студентами. Ці центри об'єднані в Асоціацію, яка є громадською організацією і співпрацює з різними органами управління для покращання освіти дорослих. Якщо порівнювати показник розподілу країн-членів ЄС за кількістю років навчання осіб після 15-річного віку, може побачити істотне залучення громадян Фінляндії до системи безперервної освіти – на рівні 10 років (рис. 2). Для порівняння в Україні цей показник становить 9,5 років.

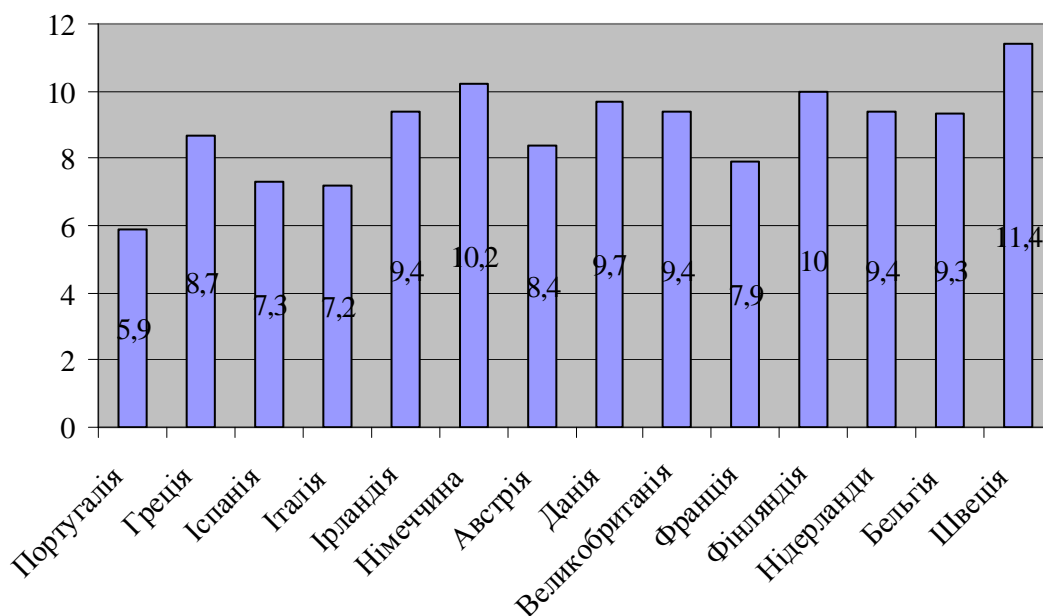

Рис. 2. Розподіл країн-членів Європейського союзу за показником кількості років навчання осіб після 15-річного віку, 2006 рік

Свідченням інтеграції та цілісності системи безперервної освіти Португалії є подвійне підпорядкування цього навчального закладу – *Департаменту освіти та Департаменту праці й солідарності Португалії* [5]. Обґрунтування реалізації методів безперервної освіти в Іспанії здійснюється на рівні *Ради Університетів Іспанії*, яка здійснює координацію та акредитацію навчальних програм [6]. Більшість університетів Іспанії реалізують програми освіти для

дорослих у формі спеціалізованих курсів, навчальних семінарів. Так, діяльність Університету Барселони в сфері організації безперервної освіти щороку приносить понад 21 млн. доларів США прибутку, що свідчить про посилення значимості цього джерела у фінансуванні системи освіти цієї країни загалом. Дослідження показують, що університети Іспанії пропонують більш 2,5 тисяч таких курсів, тривалістю від 20 до 500 аудиторних годин. Більш тривалими є курси під назвами «майстер» (39%), «спеціаліст» (35%) або «експерт» (26%). Короткотривалі навчальні програми включають курси підвищення кваліфікації, літні курси, курси вивчення іспанської мови для іноземців тощо.

Особливістю досвіду фінансування системи безперервної освіти у Франції є те, що навчання працівників компанії має фінансуватися за схемою – спершу в обсязі 0,8% від суми фонду оплати праці на підприємстві й поступового нарощення її до 1,5%. Компаніям, які формують підтверджуючі документи про використання таких коштів на освіту працівників надаються податкові пільги [7]. Переваги такої практики полягають у створенні можливостей для залучення додаткових фінансових ресурсів для освітніх закладів через організацію заходів безперервної освіти. Активно залученими до реалізації безперервної освіти є й університети Франції, на базі яких діють спеціальні факультети безперервної освіти.

Вивчення досвіду Польщі щодо організації безперервної освіти засвідчило тісний контакт університетів та приватних корпоративних структур. Так, Варшавська школа економіки, що фінансується державою, отримує 20% свого річного доходу за рахунок організації програм безперервної освіти в сфері бізнесу та управління. У більшості випадків великі фірми оплачують навчання своїх працівників за цими програмами, а викладачі університету мають змогу ознайомитися з новітніми тенденціями приватного бізнесу.

У Швеції особлива увага приділяється дистанційному навчанню, зокрема у 1995 році створено *Комітет з дистанційної освіти Швеції (Distance Education Committee, DUCOM)*. Програмами дистанційної освіти за період 1996-2000 рр. скористалися понад 9% від загальної кількості зареєстрованих студентів Швеції [8, с. 88]. Аналітичні дані свідчать, що кожен другий дорослий громадянин цієї країни проходить навчання. Цей показник значно вищий, ніж в інших країнах світу, де тільки один з трьох дорослих є включений у систему безперервної освіти (табл. 2). Освіта для дорослих у Швеції представлена муніципальними структурами та ініціативами – *The Adult Educational Initiative, AEI*, які підтримуються урядом як комерційні тренінги компаній, що проводяться на їхній базі та за їхній рахунок, як народні вищі школи, що організовують навчання під егідою приватних структур.

Безперервна професійна освіта в Німеччині характеризується поділом повноважень щодо її регулювання між землями та Федеральним урядом, які представлені різноманітними структурами, агентствами, асоціаціями, що реалізують власні ділові й соціальні проекти. Найбільшими організаторами й інвесторами безперервної освіти в Німеччині є працедавці.

Таблиця 2

Показник частки населення віком від 16 до 65 років, що залучені в сферу безперервної освіти [9]

Країна	Частка, %
Швеція	52,5
Швейцарія (німецькі кантони)	44,7
Швейцарія (французькі кантони)	33,7
Великобританія	43,9
Нідерланди	37,4
Ірландія	24,3
Бельгія	21,2
Польща	13,9

У Великобританії отримала належний розвиток така форма організації навчання, як франчайзинг (субпідряд на навчання), до якої через механізми навчання на робочому місці залучені працедавці. Державне фінансування безперервної освіти для приватних осіб здійснюється такими методами [7]:

- надання «кредитів на розвиток кар'єри» (банківський кредит з відстрочкою повернення, що використовується на покриття 80% видатків на навчання і оплати повної вартості навчально-методичних матеріалів);
- надання «кредитів на професійну освіту» (покриття видатків на навчання з обсягу податків приватних осіб, якщо навчання передбачає отримання державної професійної кваліфікації, вартість курсу вираховується з базової ставки оподаткування, що складає близько 23%, а при більшій ставці оподаткування, наприклад 40% різниця покривається із суми податку, що підлягає сплаті);
- уведення «індивідуальних рахунків на навчання», за якими держава переводить на розрахунковий рахунок особи визначену суму коштів на навчання, до яких приватна особа додає 20% власних коштів для оплати цільового професійного курсу;
- створення «Університету промисловості», який є новою ініціативою надання інформаційних та маркетингових послуг у сфері професійного навчання з використанням сучасних інформаційних технологій, що початково фінансується державою, а надалі – особистими коштами громадян чи працедавців.

Прикладом реалізації принципів безперервної освіти в цій країні слугує *Факультет безперервної освіти Оксфордського Університету*. Щороку більше 15 000 осіб проходять навчання за програмами більш як сотні професійних курсів різного тематичного спрямування [10]. Відділення безперервної освіти дорослих ефективно функціонує в *Університеті Бата*, який створений для координації навчальних курсів і програм по бізнес-плануванню. Отже, у Великобританії забезпечується ефективна взаємодія держави, приватних осіб, освітніх закладів та підприємств-працедавців у реалізації безперервної освіти.

В Італії в систему безперервної освіти залучені всі органи державного управління та приватні структури, тому «інституційна відповідальність за розробку, управління та впровадження принципів безперервної освіти носить комплексний характер» [11]. У Нідерландах питання безперервної освіти входять до компетенції Міністерства економіки та Міністерства соціального розвитку та зайнятості. А в Люксембурзі розвиток безперервної освіти, її фінансування та реалізацію регулює Міністерство освіти і професійного навчання Люксембургу [12].

Дослідження аналітичних показників участі дорослого населення в системі безперервної освіти зарубіжних країн показують значний розрив у кількості громадян різного соціального статусу, залучених до освітнього процесу. Так, у Великобританії понад 74% дорослого населення з первинною університетською освітою беруть участь у навчальних курсах, програмах, тренінгах. Водночас цей показник у тих осіб, що мають диплом про закінчення початкових рівнів освіти складає близько 23% (табл. 3).

Таблиця 3.

Показники участі дорослого населення різних країн світу в системі безперервної освіти залежно від рівня отриманої базової освіти, 2004 рік [13]

Країна	За рівнем базової освіти, у %				
	Початкової	Нижче середньої	Вище середньої	Вищої не університетської	Вищої
Швеція	27,0	46,7	52,8	66,6	70,4
Швейцарія (німецькі кантони)	6,7	22,9	48,0	59,1	63,4
Швейцарія (французькі кантони)	9,5	15,0	35,7	51,0	51,0
Великобританія	23,4	34,2	53,2	60,7	73,7
Нідерланди	17,2	29,0	44,5	-	51,4
Ірландія	8,6	17,6	29,4	44,1	51,0
Бельгія	4,6	13,3	22,0	37,8	45,6
Польща	2,7	9,9	20,6	32,5	34,3

Як бачимо, майже 42% населення Європейського союзу у віці від 25 до 64 років у тій чи іншій формі залучені до системи безперервної освіти. При цьому у світі немає істотної різниці між поділом частки учасників за гендерним принципом. Частка чоловіків та жінок-учасників системи безперервної освіти становить 41% та 43% відповідно.

Отже, фахівці провідних університетів Європи дійшли висновку, що принципи реалізації безперервної освіти мають стосуватися освітніх ринків, на які вони зорієнтовані; посилення зовнішніх зв'язків між університетами, працедавцями та населенням; індивідуалізацію формату навчальних курсів;

політику розвитку персоналу; організацію механізмів надання освітніх послуг безперервної освіти на інноваційних засадах; забезпечення підтримки якості навчальних програм та зваженої політики цін на освітні послуги, поширення студентства.

Висновки. Підсумовуючи дослідження практики реалізації безперервної освіти провідних країн світу, зробимо ряд висновків та рекомендацій для покращення практики реалізації системи безперервної освіти в Україні.

1. Державна політика розвитку безперервної освіти має бути спрямована на інтеграцію України до європейського освітнього простору, розширення спектру форм і методів безперервної освіти за участі працедавців та освітніх закладів, налагодження співпраці з провідними міжнародними університетами та організаціями у сфері запровадження новітніх методів навчання та професійних освітніх програм, стимулювання внеску корпоративних приватних структур у розвиток безперервної професійної освіти, впровадження механізмів мотивації приватних осіб до участі у ній. Показовим є чітке законодавче регламентування системи безперервної освіти в європейських країнах та включення в цю систему не тільки освітніх закладів, але й працедавців, недержавних громадських та суспільних організацій, приватних осіб на національному та регіональному рівнях.
2. Безперервна освіта та різноманітність форм й методів її реалізації є важливим методом адаптації освітніх закладів до скорочення програм державного фінансування освіти та зменшення контингенту студентів віком до 25 років. Цінним для України в сфері підвищення мотивації приватних осіб до підвищення свого професійного рівня є досвід Франції та Великобританії щодо впровадження механізмів фінансування освіти дорослих, зокрема через податкові пільги та кредитування. Принциповим є укладання довгострокових угод між освітніми закладами та державою щодо фінансування різних соціально орієнтованих програм, спрямованих на забезпечення доступу до освіти малозабезпеченого населення та представників національних меншин. Безперечною є необхідність диференціації механізмів кредитного фінансування навчальних програм та тренінгів у рамках безперервної освіти дорослих.
3. В Україні доцільно також посилити участь у системі безперервної освіти недержавних організацій – асоціацій, народних шкіл, громадських організацій, що працюють у сфері освіти дорослих, а також розвивати партнерські відносини з місцевою громадою. З європейського досвіду доцільно також запозичити практику створення спеціалізованих професійно орієнтаційних центрів для учнів та дорослих. Розширення механізмів залучення працедавців до організації безперервного професійного навчання через проведення внутрішньо корпоративних тренінгів та спеціальних курсів дасть змогу покращити фінансовий стан освітніх закладів та налагодити тісні контакти з приватними структурами для проведення спільних наукових проектів та обміну академічним і практичним досвідом.
4. Працедавцям слід переглянути ставлення до безперервної освіти та забезпечити належну власну участь у цій системі через спільні схеми

фінансування освіти дорослих та розробку навчальних професійних курсів на базі університетів чи власній базі. З досвіду Великобританії доречним є запровадження для працедавців франчайзингу на освітні послуги через методи проведення навчання на робочому місці та видачу свідоцтва про освіту. Доцільним є за прикладом Європи впровадження практики громадського контролю за якістю використання фінансових ресурсів на реалізацію форм та методів системи безперервної освіти.

5. Важливим є розширення форм і методів безперервної освіти шляхом розвитку дистанційних програм навчання, короткострокових сертифікованих спеціалізованих курсів, тренінгів та семінарів на базі підприємств-працедавців, університетських довгострокових професійних курсів з метою посилення інноваційної складової освіти дорослих та забезпечення їхньої відповідності запитам не тільки вітчизняного ринку праці, але й європейського.

Удосконалення системи безперервної освіти України з використанням перспектив упровадження зарубіжного досвіду її організації значною мірою сприятиме вирішенню проблем, що пов'язані з соціально-економічним розвитком країни, наближенню системи безперервної освіти до потреб постіндустріальної економіки й супутнім їй явищам інтернаціоналізації та глобалізації освіти.

Список використаних джерел

1. Балакірева О.М. Вимір людського капіталу через показник залучення до навчання впродовж життя / О.М. Балакірева, Р.Я. Левін // Економіка і прогнозування. – 2010. – № 3. – С. 120-139.
2. Андрушкевич Ф. Головні аспекти впливу глобалізації на розвиток освітніх процесів / Ф. Андрушкевич // Вища освіта України. – 2010. – № 3. – С. 64-69.
3. Хамініч С.Ю. Якість сучасної освіти в умовах європейської інтеграції / С.Ю. Хамініч, Н.Ю. Білоусова // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 11 (113). – С. 62-68.
4. The Financing of Adult Learning in Civil Society: A European Exploratory Study / Paul Blanger and Bettina Bochynek in collaboration with Kai-Oliver Farr / Hamburg, Germany. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документа: <http://www.unesco.org/education/uie/pdf/europe.pdf>.
5. Portugal's qualifications system and lifelong learning/ OECD / September 2004. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документа: <http://www.oecd.org/dataoecd/17/21/33776801.pdf>.
6. Research Note for the Enterprise and Lifelong Learning Committee / RN 01/78 / 30 August 2001. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документа: http://www.scottish.parliament.uk/business/research/pdf_res_notes/rn01-78.pdf
7. Vocational education and training in Spain / Carlos Otero Hidalgo, Andres Munoz Machado, Carlos J. Fernandez Rodriguez / Cedefop Reference series; 38/ Luxembourg, 2002. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документа: http://www.refernet.de/images_content/spain2002.pdf.

8. Стратегии адаптации высших учебных заведений: экономические и социологические аспекты / Материалы исслед., провед. в рамках проекта "Разработка организационно-финансовых схем адаптации высшего учебного заведения в условиях кризиса бюджетного финансирования", и рекомендации для вузов. [Электронный ресурс]. / Т.Л. Клячко, Н.Л. Титова, А.О. Крыштановский и др. – М.: ГУ-ВШЭ, 2002. – Режим доступа до документа: <http://www.ecsoc.ru/en/db/msg/9993/review>.
9. Vocational education and training in Greece / Vassileia Vretakou, Panagiotis Rousseas / Cedefop Panorama series; 59/ Luxembourg, 2003. [Электронный ресурс]. – Режим доступа до документа: http://www.biblioteca.porto.ucsp.pt/docbweb/multimedia/associa/pdf/s_gr.pdf.
10. List of courses provided by The Oxford University Department for Continuing Education. [Электронный ресурс]. – Режим доступа до документа: <http://www.conted.ox.ac.uk/courses/results.php?Category=500,600#>.
11. ITALY: Implementing Lifelong Learning Strategies in Europe/ Contact Persons: Mr. Roger O'Keefe, Mrs. Luce Pepin/ Brussels, December 2003. [Электронный ресурс]. – Режим доступа до документа: <http://www.oktopusz.hu/domain9/files/modules/module15/3134F611FBE6A2A.pdf>.
12. Lifelong learning in the Netherlands/ Cedefop Panorama series; 21. Luxembourg, 2002. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа до документа: http://www.cedefop.europa.eu/EN/Files/5126_en.pdf.
13. Мониторинг непрерывного образования: инструмент управления и социологические аспекты. [Электронный ресурс]. / Науч. рук. А.Е. Карпухина; Сер. «Мониторинг. Образование. Кадры». М.: МАКС Пресс, 2006. – 340 с.– Режим доступа до документа: http://www.mirkin.ru/_docs/_econifin/monitoring_kadri.pdf.

Подано до редакції 24 червня 2011 року

Кашуба О.М.

Совершенствования реализации системы непрерывного образования в Украине на основании зарубежного опыта

В статье обоснована суть непрерывного образования и излагается схема его организации. Излагаются перспективные направления совершенствования реализации системы непрерывного образования в Украине на основании внедрения лучшего международного опыта в условиях гармонизации социальной архитектуры общества.

Ключевые слова: экономика знаний, человеческий капитал, непрерывное образование, система непрерывного образования, формы и методы непрерывного образования, финансирование непрерывного образования.

Kashuba. O.M.

Improvement realization of the system continuous education in Ukraine on a bases a foreign experience

In the article essence of continuous education and the chart of her organization are offered. The perspective directions of improvement realization of the system continuous education in Ukraine on the basis of introduction of the best foreign experience in the conditions of harmonization of social architecture of society are certain.

Keywords: *economy of knowledge, human capital, continuous education, system of continuous education, form and methods of continuous education, financing continuous education.*

Кашуба Ольга Михайлівна – асистент кафедри економіки підприємства та інвестицій Інституту економіки і менеджменту Національного університету «Львівська політехніка», Голова представництва Державного комітету з питань регуляторної політики та підприємництва у Львівській області.